

УДК 342.98

Д. С. Припутень
кандидат юридичних наук, доцент,
здобувач кафедри адміністративного та господарського права
Запорізького національного університету

ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ ПРИМУСУ В СЛУЖБОВОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ЮРИДИЧНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ

Відповідно до ч. 2 ст. 19 Конституції України визначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їхні посадові особи в основі своєї діяльності мають керуватися принципами пріоритетності забезпечення прав і свобод людини. Визнання людини найвищою соціальною цінністю вимагає від держави створення дієвого механізму забезпечення захисту її прав та інтересів з боку держави та інших суб'єктів владних повноважень. Ефективність впровадження такого механізму залежить від визначення міри та заходів застосування примусу у сфері публічної служби, пов'язаного з юридичною відповідальністю.

Актуальність дослідження поняття, визначення особливостей примусу у службовому праві України, пов'язаного з юридичною відповідальністю, обґрунтовується, передусім, недостатньою розробленістю відповідної проблематики у вітчизняній юридичній науці. Формування службового права як підгалузі адміністративного права в сучасних умовах, у тому числі й визначення такого його інституту, як застосування примусу до службових осіб, повинно відбуватися на нових концептуальних засадах. Окремі аспекти цієї проблематики знайшли своє відображення в працях представників української науки адміністративного права: В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, Т.О. Коломоєць, Н.Р. Нижник, О.В. Петришина та інших, однак при цьому формування інституту публічної служби в контексті впровадження політики, спрямованої на забезпечення реалізації євроінтеграційних процесів, обумовлює відхід від інституційного розуміння категорії примусу до реалізації положень «людиноцентристської» концепції здійснення публічного управління.

Таким чином, метою даного дослідження є визначення сутності та характеристика особливостей заходів примусу, застосування яких пов'язується з притягненням до юридичної відповідальності службовця.

В основу теоретико-правового підходу до визначення сутності юридичної відповідальності покладається необхідність не лише покарання правопорушника, і таким чином реалізації функції спеціальної превенції правового регулювання суспільних відносин, а також і забезпечення реалізації функції загальної превенції, сутність якої

зводиться до попередження можливих порушень вимог законодавства та формування позитивної поведінки суб'єкта, спрямованої на забезпечення сумлінного виконання ним визначених законодавством обов'язків.

В основі теоретико-правового розуміння механізму юридичної відповідальності необхідно визначити два його складники: активний (перспективний) і пасивний (ретроспективний). Визначення сутності активної (перспективної) відповідальності має відбуватися через усвідомлення та прийняття особою соціальної необхідності ініціативного виконання покладеного на неї обов'язку [1, с. 14]. Розуміння особою можливості застосування до неї заходів впливу в разі недотримання нормативно-правових вимог вимагає від неї активної поведінки, спрямованої на забезпечення виконання правових приписів.

У випадку застосування заходів юридичної відповідальності до службовців необхідність формування такої «активної» поведінки є його службовим обов'язком, невиконання якого може бути визнано протиправною бездіяльністю. Саме тому в службових правовідносинах може бути використано категорію «активна відповідальність» [2, с. 55]. Як зазначає О.І. Щербак, у цьому випадку проходить «особистісна орієнтація поведінки, самопідпорядкування бажань, прагнень, діяльності посадової особи приписам, адресованим їй правовими нормами» [3, с. 12].

Викладене дозволяє зробити проміжний висновок про те, що юридична відповідальність – це застосування суб'єктами владних повноважень до порушника заходів державного примусу, в межах встановленої чинним законодавством процедури, при цьому особисті та майнові обмеження, що застосовуються до винної особи, мають бути достатніми, обґрунтованими і досягати мети застосування примусу – реалізації функцій загальної та спеціальної превенції.

Встановлення обов'язку держави відповідати перед людиною визначає необхідність посилення відповідальності у сфері публічної служби [4, с. 27]. Вивчаючи питання юридичної відповідальності посадових осіб, О.О. Горницький наголошує на тому, що перспективна (позитивна) відповідальність виступає як моральний обов'язок виконати відповідний правовий припис без

застосування санкції [5, с. 110–113]. Тоді як за своєю сутністю юридична ретроспективна відповідальність визначається як заходи державного примусу, в основу застосування якого покладається юридичний і громадський осуд правопорушника, а також встановлення відносно нього певних правообмежувальних негативних наслідків [6, с. 412].

Юридична відповідальність загалом і зокрема, у службовій сфері має персоніфікований характер, на чому наголошує Л.Є. Кисіль [2, с. 54]. Здатність посадової особи нести юридичну відповідальність за порушення адміністративно-правових норм в юридичній літературі визначається як службова деліктоздатність [7, с. 97].

Наявність необхідного обсягу службової деліктоздатності є обов'язковою вимогою до застосування заходів примусу, пов'язаних з юридичною відповідністю посадових осіб органів державної влади та місцевого самоврядування. Одним із перших обґрунтував доцільність виокремлення категорії службової деліктоздатності В.Г. Чмутов під час здійснення ним характеристики посадової особи як спеціального суб'єкта юридичної відповідальності [8, с. 64].

Службова деліктоздатність посадовців виникає і припиняється одночасно з виникненням і припиненням відносин у сфері публічної служби. Зміст службової деліктоздатності залежить від характеру та виду службової діяльності чи характеру службових обов'язків, виконання яких покладається на особу [9, с. 198]. Службова деліктоздатність є складовою частиною правосуб'єктності службової особи, поряд з правами, що їм надаються [10, с. 45].

Однією з особливостей правового статусу публічних службовців, на відміну від правового статусу приватної особи, є первинність обов'язків та відповідальності службовця і вторинність (похідне спрямування) його прав. Тобто завдання і функції публічної служби зумовлюють необхідність закріпити пріоритет дотримання виконання службових обов'язків. Обов'язки публічного службовця визначають сутність його службової діяльності, окреслюють коло покладених завдань, визначають межі необхідної службової поведінки. А права спрямовані на забезпечення належних умов здійснення службової діяльності, створення реальних можливостей для здійснення службових завдань і є передумовою виконання службових обов'язків. Разом з тим службовцям для успішного здійснення службової діяльності надаються особливі права, тобто службові права, які відрізняються від суб'єктивних громадянських прав службовців за своїми цілями та складом.

До прав службовців належать: 1) право на участь у розгляді питань і прийняття в межах своїх повноважень рішень; 2) право одержува-

ти від державних органів, підприємств, установ і організацій, органів місцевого та регіонального самоврядування необхідну інформацію з питань, що належать до їхньої компетенції; 3) право на поважання особистої гідності, справедливе і шанобливе ставлення до себе (державних службовців) з боку керівників, співробітників і громадян; 4) право ознайомлення з документами, які визначають його права й обов'язки за займаною посадою публічної служби, критерії оцінки якості роботи та умов просування по службі, а також організаційно-технічні умови, необхідні для виконання ним службових обов'язків.

Якість виконання повноважень під час перебування на публічній службі є не тільки визначальною в оцінці службової діяльності і заохоченні службовця, але й основною умовою його просування по службі, а також є підставою для притягнення його до юридичної відповідальності.

Отже, безпосередньо пов'язаним з визначенням обсягу та змісту службової деліктоздатності є встановлення моменту настання юридичної відповідальності. З набуттям особою статусу публічного службовця вона стає суб'єктом юридичної відповідальності у сфері проходження публічної служби. Зміст останньої залежить від виду службової діяльності чи характеру виконуваних службових завдань і функцій конкретним службовцем.

Фактичною підставою притягнення до юридичної відповідальності службових осіб є вчинення ним правопорушення. Правопорушення у службовій сфері можуть бути класифіковані за рядом ознак. За суб'єктом вчинення правопорушення поділяються на правопорушення, що вчинюються працівниками державної служби, служби органів місцевого самоврядування, мілітаризованої служби, служби в органах судової влади, патронатної служби та інших видів публічної служби. За ступенем суспільної небезпеки посягання порушення, що вчинюються службовими особами, можуть бути класифіковані на: 1) кримінальні правопорушення; 2) адміністративні правопорушення; 3) дисциплінарні проступки; 4) майнові правопорушення. Види правопорушень обумовлюють доцільність існування відповідних видів юридичної відповідальності. За характеристикою протиправного діяння правопорушення у службовій сфері можуть бути класифіковані на правопорушення, що вчинюються у формі активних дій та бездіяльності. За сферою протиправної поведінки правопорушення, що вчинюються службовими особами, можуть класифіковані на: 1) правопорушення, що вчинюються у сфері запобігання корупції; 2) правопорушення, що вчинюються у службовій сфері і не пов'язуються з корупційними правопорушеннями; 3) інші правопорушення. За характером примусу, що застосовується до службовця, поділяється на правопорушення, за які передбачено

застосування стягнень особистого характеру, або стягнень майнового характеру, або поєднання стягнень особистого та майнового характеру.

Відповідно до ч. 1 ст. 9 Кодексу України про адміністративні порушення (далі – КУпАП) визначено, що під адміністративним правопорушенням необхідно розуміти «протиправну, винну (умисну або необережну) дію чи бездіяльність, яка посягає на громадський порядок, власність, права і свободи громадян, на встановлений порядок управління, і за яку законом передбачено адміністративну відповідальність» (ч. 1 ст. 9 КУпАП). Поряд з цим адміністративно-деліктне законодавство виділяє окремо адміністративну відповідальність посадових осіб, визначаючи її як відповідальність посадових осіб за порушення, пов'язані з недотриманням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їхніх службових обов'язків (ст. 14 КУпАП).

Таким чином, законодавець підкреслює особливий характер юридичної відповідальності службовців. І однією з головних ознак юридичної відповідальності в службовому праві є наявність спеціального суб'єкта вчинення відповідних службових правопорушень. Проте однозначного законодавчого розуміння саме категорії «службовець» (або ж службова особа чи працівник публічної служби) не вироблено.

Відповідно до ч. ч. 2, 3 ст. 18 КК України службовими є особи, які: 1) постійно чи тимчасово здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також обіймають постійно чи тимчасово на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форми власності посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій; 2) або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління зі спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом; 3) посадові особи іноземних держав.

У тексті КУпАП, навпаки, термін «службова особа» замінено категорією «посадова особа», при цьому в законодавчому визначенні відповідальності за посадових осіб (ст. 14 КУпАП) підкреслюється, що вона настає за порушення службових обов'язків.

Кодекс адміністративного судочинства (КАС) України містить поняття «публічна служба», зазначаючи, що це діяльність на державних політичних посадах, професійна діяльність суддів, прокурорів, військова служба, альтернативна (невійськова) служба, дипломатична служба,

інша державна служба, служба в органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування. Також визначено, що суб'єкт владних повноважень – це орган державної влади, орган місцевого самоврядування, їхня посадова чи службова особа, інший суб'єкт під час здійснення ним владних управлінських функцій на основі законодавства, в тому числі на виконання делегованих повноважень (п. п. 7, 15 ст. 3).

Така розбіжність підходів до нормативного визначення категорії суб'єктів юридичної відповідальності у сфері публічної служби очевидним робить висновок про необхідність комплексного розуміння такого правового інституту, в основу якого необхідно покласти формулювання процесу формування такої спеціальної підгалузі, як службове право, застосування характерної для неї методології правового регулювання суспільних відносин.

Як зазначалось вище, підставою адміністративної відповідальності є адміністративне правопорушення, при цьому об'єктом адміністративного правопорушення у сфері публічної служби є суспільні відносини, що виникають у сфері публічного управління. Під механізмом публічного управління нами розуміється система організаційно-правових, економічних, процедурних гарантій, адміністративно-правових засобів впливу, що реалізуються в установлених законодавством формах органами державної влади, місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, юридичними особами та іншими уповноваженими суб'єктами для забезпечення функцій держави в цілому і в окремих сферах суспільного життя [11, с. 75].

Однією з особливостей реалізації концепції публічного управління є впровадження гуманістичної спрямованості здійснення державної політики, що пов'язується з широким залученням громадськості до процесу прийняття управлінських рішень, прозорістю урядування тощо.

Необхідно погодитись з Ю.О. Легезою, яка визначає, що однією з вимог реалізації публічного управління є пріоритет впровадження дієвих механізмів відповідальності органів державної влади і місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб, дотримання принципів прозорості та громадського обговорення прийняття управлінських рішень та актів [11, с. 66].

Категорія публічного управління закладена в основу реалізації Програми розвитку ООН і розуміється як «галузь практики та теорії, яка зосереджена на внутрішній діяльності державних установ, зокрема на вирішенні таких управлінських питань, як контроль, керівництво, планування, організаційне забезпечення, забезпечення інформаційними технологіями, управління персоналом та оцінка ефективності» [12].

Отже, об'єктом адміністративних правопорушень у сфері публічної служби є суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації публічного управління, спрямовані на розбудову прозорої системи прийняття управлінських рішень задля забезпечення реалізації функцій та завдань, що стоять перед сучасною правовою демократичною державою.

Об'єктивна сторона складу адміністративного правопорушення в зазначеній сфері характеризується діями як у формі дії, так і бездіяльності. Наприклад, ненадання відповіді на звернення громадян про доступ до публічної інформації, у випадку його вчинення посадовою особою, є кваліфікуючою ознакою складу правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 212-3 КУпАП. І, відповідно, такі вчинюються у формі бездіяльності. Тоді як приховування, перекручення або відмова від надання повної та достовірної інформації за запитом посадових осіб і зверненнями громадян та їх об'єднань щодо безпеки утворення відходів та поводження з ними, в тому числі про їх аварійні скиди та відповідні наслідки, що передбачено ст. 82-3 КУпАП як окремий склад адміністративного правопорушення, вчинюється у формі дій.

За вчинення правопорушень до службовців можуть бути застосовані такі види адміністративних стягнень, як: 1) штраф – грошове стягнення, що накладається на громадян, посадових та юридичних осіб за адміністративні правопорушення у випадках і розмірі, встановлених КпАП та іншими законами України (ст. 27 КпАП); 2) позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю – призначається судом на строк від шести місяців до одного року, незалежно від того, чи передбачене воно в санкції статті Особливої частини КпАП, коли з урахуванням характеру адміністративного правопорушення, вчиненого за посадою особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за нею права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю; позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю призначається судом строком на один рік, коли його спеціально передбачено в санкції статті Особливої частини КпАП (ч. ч. 5, 6 ст. 30 КпАП); 3) конфіскація предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; грошей, одержаних унаслідок вчинення адміністративного правопорушення (ст. 29 КпАП). Згідно зі ст. 25 КпАП конфіскація предметів може застосовуватись як основне, так і додаткове адміністративне стягнення; позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю тільки як додаткове; штраф може застосовуватись тільки як основне.

Також за вчинення правопорушення у службовій сфері ефективним є застосування заходів дисциплінарної відповідальності. Розуміння дисциплінарної відповідальності у службовому праві з точки зору позитивного підходу (прихильниками якого є М.І. Матузов, Б.Л. Назаров, П.Є. Недбайло, Н.Р. Нижник, Т.О. Коломоєць та ін.) полягає в усвідомленні та неухильному внутрішньому бажанні суб'єкта виконувати встановлені вимоги та реалізовувати завдання, що перед ним стоять.

Якщо вести мову про визначення дисциплінарної відповідальності службовців, то сутність її в наукових колах зводиться до застосування дисциплінарних стягнень за вчинення дисциплінарних проступків, під яким розуміється невиконання чи неналежне виконання службовцем своїх службових обов'язків, перевищення своїх повноважень, порушення обмежень, пов'язаних із проходженням служби, а також вчинення проступку, що дискредитує його як публічного службовця або орган (чи службу), яку він представляє [13, с. 315].

Дисциплінарна відповідальність службовців належить до спеціальної дисциплінарної відповідальності, що вимагає застосування норм спеціального законодавства до процедури її реалізації [14, с. 543].

Так, державний службовець за невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, визначених Законом України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р. та іншими нормативно-правовими актами у сфері державної служби, посадовою інструкцією, а також за порушення правил етичної поведінки та інше порушення службової дисципліни притягається до дисциплінарної відповідальності в порядку, встановленому вказаним Законом України (ст. ст. 64–79).

Фактичною підставою для притягнення державного службовця до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, тобто протиправної винної дії або бездіяльності чи прийняття рішення, що полягає в невиконанні або неналежному виконанні державним службовцем своїх посадових обов'язків та інших вимог, встановлених Законом та іншими нормативно-правовими актами, за яке до нього може бути застосоване дисциплінарне стягнення.

Приписи ст. ст. 64–79 Закону України «Про державну службу» підтверджують розуміння того, що спеціальна дисциплінарна відповідальність вирізняється більш широким змістом дисциплінарного проступку і суворішими стягненнями [15, с. 23].

Справді, зміст дисциплінарного проступку, вчиненого державним службовцем, визначається повнотою ознак, вичерпним переліком дисциплінарних проступків (містять вимоги й етичного характеру), які є фактичною підставою дисциплінарної відповідальності, а саме: порушення При-

сяги державного службовця; недотримання правил внутрішнього службового розпорядку; прогул державного службовця; перевищення службових повноважень, якщо воно не містить складу злочину або адміністративного правопорушення та ін. (ст. 65). До державних службовців застосовується один з таких видів дисциплінарного стягнення: 1) зауваження; 2) догана; 3) попередження про неповну службову відповідність; 4) звільнення з посади державної служби. Систему юридичних гарантій прав державних службовців під час застосування дисциплінарного стягнення становлять: відповідність стягнення ступеню тяжкості вчиненого проступку та вині державного службовця; необхідність урахування характеру проступку, обставин, за яких він був вчинений, обставин, що пом'якшують чи обтяжують відповідальність, результатів оцінювання службової діяльності державного службовця, наявності заохочень, стягнень та його ставлення до служби; застосування стягнення тільки в разі встановлення факту вчинення дисциплінарного проступку та вини державного службовця, виключаючи відповідальність у разі діяння в стані крайньої потреби або необхідної оборони; накладення за кожне порушення службової дисципліни лише одного дисциплінарного стягнення; неможливість застосування стягнення під час відсутності державного службовця на службі у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, під час перебування його у відпустці або у відрядженні; строк застосування дисциплінарного стягнення – не пізніше шести місяців із дня виявлення проступку, без урахування часу тимчасової непрацездатності або перебування у відпустці, або якщо минув рік після його вчинення; право на ознайомлення з матеріалами дисциплінарної справи, на оскарження застосованого дисциплінарного стягнення; право на правову допомогу адвоката або іншого уповноваженого ним представника.

Таким чином, до ознак юридичної відповідальності у сфері публічної служби належать: 1) мета її застосування – забезпечення реалізації функцій держави, що безпосередньо є завданням діяльності публічної служби; 2) визначення спеціального суб'єкта, наділеного необхідним обсягом службової деліктоздатності; 3) застосування заходів примусу, що реалізується уповноваженими органами держави (судовими, виконавчими тощо) у відповідності із санкціями норм права, які передбачають вид та міру відповідальності; 4) наявність причинного зв'язку між вчиненим правопорушенням у сфері службової діяльності та настанням суспільно шкідливих наслідків; 5) специфічний характер санкцій, що застосовуються до службовця, до яких, зокрема, належить встановлення обмежень у сфері проходження публічної служби (заборона займати певні посади).

Отже, необхідно підкреслити, що юридична відповідальність у сфері публічної служби за своєю сутністю є поєднанням сумлінного виконання суб'єктом покладених на нього обов'язків, що забезпечується застосуванням відповідних засобів заохочення (перспективна відповідальність) та застосуванням державою до службовця певних санкцій (стягнень) – заходів примусу, що визначаються службовим законодавством (ретроспективна відповідальність).

Застосування заходів відповідальності у сфері публічної служби допускає застосування засобів адміністративного примусу, під яким розуміється система засобів психологічного або фізичного впливу на свідомість і поведінку людей з метою досягнення чіткого виконання встановлених обов'язків, розвитку суспільних відносин у межах закону, забезпечення правопорядку і законності [16, с. 152].

Заходи примусу, дія яких пов'язується з притягненням службовця до юридичної відповідальності, мають характер правових обмежень, котрі мають забезпечувати реалізацію не лише функції спеціальної превенції (наприклад, шляхом застосування до винного суб'єкта адміністративного чи дисциплінарного стягнення), але й здатні реалізувати загальнопревентивну функцію правового регулювання суспільних відносин у сфері публічної служби, спрямованої на усунення можливості вчинення інших службових деліктів, що, врешті-решт, є пріоритетною задачею правового регулювання суспільно-політичних відносин в умовах розбудови сервісної моделі сучасної держави.

Таким чином, з урахуванням вищезазначеного, в основу розуміння заходів примусу, пов'язаних з юридичною відповідальністю службовців, покладається необхідність обґрунтування їх застосування встановленням обсягу та змісту службової деліктоздатності особи, визначення доцільності застосування спеціальних заходів примусу (позбавлення права обіймати певні посади, відсторонення від здійснення посадових обов'язків, позбавлення премій, надбавок, догана, зауваження тощо), обрання яких встановлюється необхідністю реалізації функцій загальної та спеціальної превенції правового регулювання відносин у сфері публічної служби.

Література

1. Агеева А.Е. Юридическая ответственность в государственном управлении (социально-правовой аспект). Л.: Изд-во Ленингр. ун-та, 1990. 144 с.
2. Кисіль Л.Є. «Під'юрисдикційні» обов'язки в правовому статусі посадових осіб. Відповідальність у державному управлінні та адміністративне право: збірн. наук. допов.; за заг. ред. В.Б. Авер'янова. К., 2001.
3. Щербак А.И. Механизм юридической ответственности должностных лиц. К.: Наук. думка, 1986. 64 с.

4. Авер'янов Б. Предмет адміністративного права: нова доктринальна оцінка. Право України. 2004. № 10. С. 25–30.

5. Горницький А.А. Государственная дисциплина. К.: Изд-во полит. лит. Украины, 1989. 191 с.

6. Прокопенко В.І. Трудове право України: підручник. Видання друге, стереотипне. Х.: Консум, 2000. 480 с.

7. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підручник. К.: Юрінком Інтер, 1999. 736 с.

8. Чмутов В.Г. Административная ответственность служащих. Служба в государственных и общественных организациях: межвуз. сборн. научн. трудов. Свердловск, 1988. С. 63–67.

9. Перепелиця А.В. Юридичний зміст службової деліктоздатності посадової особи органів внутрішніх справ України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2011. № 4, С. 196–206.

10. Павленко П.І. Правовий статус службовця органів внутрішніх справ: проблеми загальної теорії: дис. ... к.ю.н. 12.00.01. Донецьк: ДонНУ, 2003. 164 с.

11. Легеза Ю.О. Адміністративно-правові засади публічного управління у сфері використання природних ресурсів: дис. ... д.ю.н. 12.00.07. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. 512 с.

12. Глосарій Програми розвитку ООН. URL: <http://www.unpan.org/Directories/UNPublicAdministrationGlossary/>

13. Адміністративне право України: підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, О.В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю.П. Битяка. К.: Юрінком Інтер, 2007. 544 с.

14. Болотіна Н.Б. Трудове право України: підручник. 5-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання, 2008. 860 с.

15. Середа В.В. Дисциплінарна відповідальність: поняття, принципи та види. Університетські наукові записки. 2014. № 1 (49). С. 18–25.

16. Лазарев В.В., Липень С.В. Теория государства и права. М.: Изд-во «Спарк», 1998. 353 с.

Анотація

Припутень Д. С. Поняття, особливості примусу в службовому праві України, пов'язаного з юридичною відповідальністю. – Стаття.

У статті автором піднімаються питання визначення поняття та особливостей примусу в службовому праві України, пов'язаного з юридичною відповідальністю. Автором визначається система нормативно-правових актів, що регулюють проходження публічної служби в Україні. Автором визначається сутність та особливості юридичної відповідальності в службовому праві, дається характеристика елементів службових правопо-

рушень як підстави притягнення до юридичної відповідальності. Визначені автором сутність та особливості юридичної відповідальності в службовому праві дозволило встановити специфічний характер заходів примусу, необхідність застосування яких визначається потребами розбудови сервісної моделі сучасної держави.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, дисциплінарна відповідальність, примус, публічна служба, стягнення.

Аннотация

Припутень Д. С. Понятие, особенности принуждения в служебном праве Украины, связанного с юридической ответственностью. – Статья.

В статье автором поднимаются вопросы определения понятия и особенностей принуждения в служебном праве Украины, связанного с юридической ответственностью. Автором определяется система нормативно-правовых актов, регулирующих прохождение публичной службы в Украине. Автором определяется сущность и особенности юридической ответственности в служебном праве, дается характеристика элементов служебных правонарушений как основания привлечения к юридической ответственности. Определены сущность и особенности юридической ответственности в служебном праве, что позволило установить специфический характер мер принуждения, необходимость применения которых определяется потребностями развития сервисной модели современного государства.

Ключевые слова: административная ответственность, дисциплинарная ответственность, принуждение, публичная служба, взыскание.

Summary

Priputen D. S. The concept, features of coercion in the service law of Ukraine, associated with legal liability. – Article.

In the article the author raises questions of definition of concept and features of compulsion in the service law of Ukraine, connected with the legal responsibility. The author determines the system of normative legal acts regulating the passage of public service in Ukraine. The author determines the essence and features of legal responsibility in the service law, describes the elements of service offenses as grounds for bringing to legal responsibility. The essence and features of legal responsibility in the service law are determined by the author and allowed to establish the specific nature of coercive measures, the necessity of their application is determined by the needs of the development of the service model of the modern state.

Key words: administrative responsibility, disciplinary responsibility, coercion, public service, punishment.